

Motion till riksdagen 2010/11:U298

av **Hans Linde m.fl. (V)**

Millenniemaålen

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	3
3	De fattiga och de rika.....	5
4	Millenniedeklarationen och millenniemaålen.....	5
4.1	Sveriges roll och ansvar	6
5	Åtta mål och 18 delmål.....	7
5.1	Mål 1: Fattigdom och hunger ska halveras till 2015	7
5.1.1	Fred, säkerhet och nedrustning.....	8
5.1.2	Internationella restriktioner för vapenexport.....	9
5.1.3	Tydligare regler för svensk vapenexport.....	9
5.2	Mål 2: Alla barn ska gå i grundskola 2015.....	10
5.3	Mål 3: Jämställdheten ska öka och kvinnors ställning stärkas	10
5.3.1	Stärk kvinnorörelserna i syd.....	11
5.3.2	En handelspolitik för jämställdhet.....	12
5.4	Mål 4: Barnadödligheten ska minska med två tredjedelar till 2015	13
5.4.1	Barnäktenskap.....	14
5.5	Mål 5: Mödradödligheten ska minska med tre fjärdedelar till 2015	14
5.5.1	Rätten till abort – rätten till den egna kroppen	15
5.6	Mål 6: Spridningen av hiv/aids, tbc, malaria och andra sjukdomar ska hejdas till 2015	16
5.6.1	Avtal kring läkemedel etc	17
5.6.2	Flickors utsatta roll.....	18
5.7	Mål 7: En miljömässigt hållbar utveckling ska säkerställas till 2015	19
5.7.1	Klimatförändringarna	19
5.7.2	Vatten och sanitet.....	19
5.7.3	Växande städer – växande slum	20
5.8	Mål 8: Globalt samarbete genom ökat bistånd, rättvisa handelsregler och lättade skuldbördor i utvecklingsländerna.....	21

Fel! Okänt namn på

5.8.1	Uppfyll löftena – öka biståndet	21
5.8.2	Bistånd och avskrivningar	22
5.8.3	Rättvis handel	22
5.8.4	Skuldavskrivningar.....	23

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige tydligt måste koppla allt utvecklingsarbete till millenniemålens uppfyllande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att en förändring av EU:s uppförandekoder kommer till stånd så att dessa blir mer restriktiva.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ny krigsmaterielutredning bör tillsättas, med syftet att arbeta fram en ny krigsmateriellagstiftning som kan presenteras för riksdagen under denna mandatperiod.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur svenskt utvecklingsarbete i större utsträckning ska bidra till att fler barn får rätt till utbildning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett tredje mål som omfattar ett könsmaktsperspektiv ska utvecklas inom den svenska globala utvecklingspolitiken.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att under kommande mandatperiod ha som ambition att väsentligt höja stödet till FN:s utvecklingsfond för kvinnor (Unifem).
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kvinnorörelsens roll ska lyftas fram i arbetet med att stödja folkrörelser i syd och i arbetet med att stärka utbytet mellan folkrörelser och frivilligorganisationer i syd och nord.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska föregås av en jämställdhetsanalys om hur handelsavtalen förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på hur svenskt utvecklingsarbete tydligare kan kopplas till arbetet med att minska barnadödligheten.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i alla internationella forum tydligt måste verka för att internationella och nationella lagar om barnäktskap efterlevs.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige alltid i alla relevanta sammanhang vågar kritisera de länder som inte efterlever förbudet mot barnäktskap.

Fel! Okänt namn på

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör öka andelen bi- och multilateralt bistånd till SRHR-relaterad verksamhet med en inriktning mot 10 %.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upphäva Europarådets resolution som inskränker den fria aborträtten.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör stödja arbetet för att få till stånd lagstiftning och efterlevnad av lagstiftning för säkra och lagliga aborter i fler länder.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att under kommande mandatperiod ha som ambition att höja stödet till UNFPA.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen måste agera för att EU ska dra tillbaka alla krav på Indien som ytterligare försvårar produktion, marknadsföring och tillgång till kvalitetssäkrade generikaläkemedel.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige måste verka för en översyn av TRIPS-avtalet så att det inte missgynnar de fattiga länderna, bl.a. vad gäller tillgång till läkemedel.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör öka sina insatser för att föra över kunskap och teknologi för uppbyggnaden av en starkare inhemsk produktion av mediciner, vacciner och diagnostiska verktyg i utvecklingsländer.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förutsättningarna att erbjuda licenser åt svensk läkemedelsindustri för att tillverka generiska läkemedel avsedda för export till länder som saknar egen tillverkningskapacitet bör utredas.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att nuvarande internationella regelverk och kommande revideringar av immateriella rättigheter till läkemedel säkerställer möjligheten för människor i fattiga länder att få tillgång till billiga livsnödvändiga läkemedel.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i alla landstrategier bör inkludera strategier för fattigdomsbekämpning för såväl landsbygd som urbana områden.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom EU och andra internationella forum aktivt ska verka för att de mål som satts upp för det internationella biståndet inom ramen för millenniemålen uppfyllande blir verklighet.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige måste verka för att Dacs regelverk blir så klart och tydligt att ett överutnyttjande omöjliggörs.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges handelspolitik behöver samverka med alla andra politikområden och att handeln behöver bidra till att minska klyftorna i världen och främja jämställdhet och en hållbar utveckling i linje med Sveriges politik för global utveckling.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU genomför sitt löfte vad gäller att ge utvecklingsländerna tull- och kvotafritt tillträde till EU:s inre marknad och att EU:s jordbrukssubventioner fasas ut.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige behöver verka för ytterligare skuldavskrivningar för de fattigaste länderna.

3 De fattiga och de rika

Världen är inte rättvis. Klyftorna är stora mellan länder i nord och syd, mellan fattiga och rika, mellan kvinnor och män. En anmärkningsvärt stor del av jordens befolkning är fortfarande hänvisad till ett liv i extrem fattigdom, utan makt och möjligheter att förändra sin livssituation, fjärran från mänsklig värdighet.

Nästan en fjärdedel av världens befolkning, uppskattningsvis 1,4 miljarder människor, räknas fortfarande som extremt fattiga och försöker överleva på mindre än 1,25 dollar om dagen. Ungefär lika många lever fortfarande utan elektricitet, ett faktum som gör det än svårare att minska fattigdom och hunger. Ett av fyra barn under 5 år i världen är undernärda. Under 2009 hade 42 miljoner människor fördrivits från sina hem på grund av en konflikt eller förföljelse. Fyra femtedelar av dessa kommer från utvecklingsländer.

Det finns tillräckligt med pengaresurser i världen för att man skulle kunna mätta jordens hungriga, utrota fattigdomen och ge alla människor ett värdigt liv. Men i stället för en rättvis fördelning hamnar det mesta hos den rika delen av världen. Århundraden av kolonial plundring har skapat enorma förmögenheter i Europa och Nordamerika, men fjättrat miljoner människor i syd i den djupaste fattigdom.

I dag har en del av den forna vapenmakten ersatts av regler och kontroller för att behålla den fattiga världen på knä. Alla länder i nord har därför ett ansvar. Det handlar inte om välvilja eller generositet, utan om att det är hög tid att den rika delen av världen börjar betala tillbaka.

4 Millenniedeklarationen och millenniemålen

Sedan år 2000 finns en gemensam internationell dagordning för global utveckling genom den så kallade millenniedeklarationen, idag undertecknad av ca 200 länder. Deklarationen slår fast att global utveckling kräver en helhets-

Fel! Okänt namn på

syn – insatser för fattigdomsbekämpning, utbildning, hälsa, fred, säkerhet, miljö, mänskliga rättigheter och demokrati hör ihop.

För att förverkliga millenniedeklarationens intentioner utformades åtta så kallade millenniemål (Millennium Development Goals, MDG) under vilka ett antal mätbara och tidsbundna delmål formulerades. Det är FN som samordnar arbetet med att nå målen, och deras senaste rapport om hur arbetet framskrider (juni 2010) visar att resultatet är blandat. Under åren som passerat har utvecklingen gått framåt på några håll, men tyvärr oftast alldeles för långsamt. Framstegen är dessutom ytterst ojämnt fördelade mellan regioner, mellan länder och även inom länder. Några länder har redan nått vissa av målen. Andra utvecklas mycket långsamt eller går till och med bakåt. I flera afrikanska länder riskerar man t.ex. att inte uppfylla ett enda av millenniemålen medan andra länder eller regioner noterar stora framgångar, exempelvis då det gäller att få fler barn att gå i skolan, att öka tillgången på rent vatten samt att bekämpa sjukdomar som hiv/aids och malaria.

Men när bara fem år återstår till 2015 så är den övergripande bilden tyvärr förhållandevis dyster. Trots det är många överens om att det faktiskt skulle vara möjligt att förverkliga om inte alla så i alla fall flera av millenniemålen, även globalt sett. Resurser finns så det enda som behövs är en politisk vilja. I den senaste utvärderingen konstaterar FN:s generalsekreterare att målen kan nås ”när nationella utvecklingsstrategier, politiska prioriteringar och konkreta program stöds av internationella partners”.

De åtta millenniemålen innebär följande:

1. Fattigdom och hunger ska halveras till 2015.
2. Alla barn ska gå i grundskola 2015.
3. Jämställdheten ska öka och kvinnors ställning stärkas.
4. Barnadödligheten ska minska med två tredjedelar till 2015.
5. Mödradödligheten ska minska med tre fjärdedelar till 2015.
6. Spridningen av hiv/aids, tbc, malaria och andra sjukdomar ska hejdas till 2015.
7. En miljömässigt hållbar utveckling ska säkerställas till 2015.
8. Globalt samarbete genom ökat bistånd, rättvisa handelsregler och lättade skuldbördor i utvecklingsländerna.

4.1 Sveriges roll och ansvar

Idag är millenniemålen en självklar del i utvecklingsdebatten. Som första land i världen antog Sveriges riksdag 2003 en sammanhållen politik för global utveckling (PGU), vilken omfattar alla politikområden som rör omvärlden. Syftet med politiken är bland annat att den ska bidra till att millenniemålen nås. Fattiga människor och deras behov ska stå i fokus.

Vänsterpartiet följer och granskar hur Sveriges politik för global utveckling genomförs i praktiken med förhoppningen att den ska vara ett effektivt verktyg i kampen mot fattigdom och hunger samt för millenniemålen. De åtta målen får aldrig avfärdas som målsättningar eller riktlinjer, utan måste ses

som de löften till världens fattiga och hungriga som de faktiskt är. För i slutändan handlar det inte om statistik och siffror, utan om miljontals människors rätt till ett värdigt liv.

När det gäller millenniemål 8 och den rika världens åtaganden handlar problemen idag till stor del om att världens rika länder inte har ökat biståndet till utlovade nivåer. Även den svenska regeringen säger sig vilja minska fattigdomen, men bidrar samtidigt till att urholka biståndet genom att fortsätta ta pengar från arbetet med att uppfylla millenniemålen till att finansiera flyktingmottagande i Sverige, skuldavskrivningar, utländska studenter vid svenska universitet, ambassader i nord och åtgärder för att stoppa de klimatförändringar som vi i den rika världen till stora delar skapat.

Vänsterpartiet menar att utveckling och fattigdomsbekämpning, precis som PGU föreskriver, kräver en rad åtgärder på en rad områden: skuldavskrivningar, ökat bistånd, en klimatpolitik där de rika länderna och de multinationella företagen tar sitt ansvar, ett stärkt regelverk för vapenhandel, en reformering av IMF och Världsbanken, tydligare globala regler för utländska investeringar och rättvisa handelsregler. Vi menar att det i grunden krävs en ny ekonomisk ordning med en tydlig omfördelning av makt och resurser från nord till syd.

Millenniemålen kommer inte ensamt att lösa alla dessa utmaningar eller uttradera fattigdom eller förtryck. Men om millenniemålen nås skulle det innebära att miljoner människor kunde få möjlighet att leva värdiga liv. När det nu bara återstår fem år innan millenniemålen ska vara uppfyllda är det avgörande att världen kraftsamlar runt dessa mål. Tyvärr har vi konstaterat att millenniemålen fått lite utrymme i den borgerliga regeringens utvecklingspolitik, alltför mycket av utvecklingspolitiken saknar tydlig koppling till målen och fattigdomsbekämpning har fått en undanskymd roll. Vänsterpartiet anser att Sverige nu tydligt måste koppla allt utvecklingsarbete till millenniemålens uppfyllande. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I denna motion har Vänsterpartiet tagit fram förslag på hur Sverige ytterligare kan bidra till att uppfylla millenniemålen.

5 Åtta mål och 18 delmål

Varje millenniemål består av ett eller flera konkreta delmål, totalt 18 stycken. För att kunna mäta hur arbetet i varje land fortskrider är ett antal indikatorer, totalt 48 stycken, dessutom knutna till målen. I princip alla mål har 1990 som basår.

5.1 Mål 1: Fattigdom och hunger ska halveras till 2015

Trots svåra bakslag orsakade av ekonomisk lågkonjunktur och kriser för livsmedels- och energiförsörjningen går fattigdomsminskningen fortfarande

Fel! Okänt namn på

framåt. Mellan 1990 och 2005 minskade antalet personer som lever på mindre än 1,25 dollar om dagen från 1,8 miljarder till 1,4 miljarder. Den extrema fattigdomen sjönk således från 46 procent till 27 procent.

Det positiva är att utvecklingsländerna som helhet fortfarande är på väg att nå målet att halvera fattigdomen senast 2015. Andelen extremt fattiga väntas minska till 15 procent 2015, vilket innebär att omkring 920 miljoner människor då kommer att leva under den internationella fattigdomsgränsen. Det är hälften så många som var i samma situation 1990. Men framstegen är ojämnt fördelade och i t.ex. Afrika söder om Sahara är det inte troligt att målet nås, även om fattigdomen förvisso har minskat något även i den regionen.

Hungern nådde sin högsta nivå 2009, vilket var en av många svåra följder av de globala livsmedels- och finanskriserna. FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) senaste hungersiffror från 2010 visar att 925 miljoner människor i världen lider av kronisk hunger – en minskning med 98 miljoner människor jämfört med 2009. Dock så var uppskattningsvis över en miljard människor fortfarande undernärda 2009 och framstegen med att utrota hungern har numera avtagit, eller helt stoppats, i de flesta regioner. Mellan 1990 och 2008 har t.ex. andelen undernärda barn under 5 år bara minskat med 5 procent, från 31 till 26 procent. Minskningen har gått skrämmande långsamt och fortfarande är ett av fyra barn i utvecklingsländerna undernärda.

5.1.1 Fred, säkerhet och nedrustning

I millenniedeklarationen slås flera olika värden fast, bl.a. fred, säkerhet och nedrustning. Fred och säkerhet har en nära koppling till fattigdomsbekämpning, eftersom det är svårt att nå framgångar i ett land som drabbats av väpnad konflikt. I flera av världens krigshärjade konflikter är dessutom millenniemålets uppfyllande som allra mest avlägset.

Under 2009 hade 42 miljoner människor fördrivits från sina hem på grund av en konflikt eller förföljelse. Fyra femtedelar av dessa kommer från utvecklingsländer.

Under 2009 kunde 250 000 flyktingar frivilligt återvända till sina hem, vilket är den lägsta siffran på 20 år. Afghaner och irakier fortsätter att utgöra den största andelen av världens flyktingar under UNHCR:s mandat. Totalt utgjorde 2,9 miljoner afghaner och 1,8 miljoner irakier tillsammans nästan hälften av alla flyktingar under UNHCR:s mandat 2009.

Många länder har intensiva vapensamarbeten med länder där väpnad konflikt pågår eller där stora kränkningar av mänskliga rättigheter sker. Vänsterpartiet vill se hårdare internationella och svenska restriktioner för vapenhandel. Vårt mål är en värld utan vapen och handel, där den svenska vapenexporten är avskaffad.

5.1.2 Internationella restriktioner för vapenexport

På tio år har världens militärutgifter ökat med 45 procent. För två år sedan var kostnaderna uppe på drygt 1 300 miljarder US-dollar. USA svarar ensamt för nästan hälften av dessa utgifter.

Utgifterna kan jämföras med världens samlade bistånd som samtidigt var 103,9 miljarder US-dollar. Det betyder att världens totala satsningar på krigsindustrin nämnda år var mer än tio gånger större än satsningarna på bistånd. I flera länder innebär det att resurser som skulle behövas i arbetet för att nå millenniemålen istället används för militär upprustning.

Många länder som bygger upp stora vapenförråd medverkar själva vid militära konflikter eller säljer vapen till krigförande parter. USA är ett bra exempel på det, men även EU bidrar till sådan verksamhet. Detta trots att EU redan för över tio år sedan antog en uppförandekod (EU Code of Conduct on Arms Exports) som är världens första regionala instrument för att förhindra viss vapenexport. I denna finns ambitioner att förhindra ovan nämnda typ av vapenexport, men riktlinjerna är för lama och efterlevnaden för dålig.

Vänsterpartiet har liknande målsättningar som den internationella freds rörelsen. Vi anser därför att Sverige ska verka för att en förändring av EU:s uppförandekoder kommer till stånd och att dessa blir mer restriktiva så att vapenexporten till diktaturer, krigförande stater och länder där grova brott mot de mänskliga rättigheterna upphör. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.1.3 Tydligare regler för svensk vapenexport

Såväl Sveriges riksdag som regering betonar att svensk utrikespolitik ska främja respekten för de mänskliga rättigheterna. I riktlinjerna för svensk vapenexport anges att "ett centralt villkor" för att export ska beviljas är respekt för mänskliga rättigheter.

Tyvärr ser verkligheten annorlunda ut. Vapenexport från Sverige tillåts i dag till en rad länder som bryter mot de mänskliga rättigheterna, vilket legitimerar en rad tvivelaktiga regeringar och dessutom bokstavligen stärker deras vapenmakt.

För Vänsterpartiet är det uppenbart att dagens riktlinjer för svensk vapenexport inte fungerar. Vi anser därför att nya riktlinjer för den svenska krigsmaterielexporten behövs. Ett tidigare påbörjat arbete kring en ny lagstiftning utmynnade i att den så kallade Krututredningen lades fram. Lång tid har förflutit sen dess och Krut är idag inaktuell. Vänsterpartiet har därför tillsammans med Miljöpartiet och Socialdemokraterna krävt att en ny krigsmaterielutredning snarast tillsätts, med syftet att arbeta fram en ny krigsmaterielagstiftning som kan presenteras för riksdagen under denna mandatperiod. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare vill Vänsterpartiet att nya riktlinjer för svensk krigsmaterielexport i stället för att utgå från snäva näringspolitiska aspekter på exporten i framtiden ska betona vikten av demokrati, MR-perspektiv och internationella säkerhetspolitiska aspekter.

Fel! Okänt namn

5.2 Mål 2: Alla barn ska gå i grundskola 2015

Betydande framgångar har nåtts i många av de fattigaste länderna för att närma sig målet om grundutbildning för alla barn, idag är hela 89 procent av barnen i utvecklingsländerna inskrivna i grundskolan. Trots detta sjunker hoppet om att på global nivå nå målet att alla barn i hela världen, såväl flickor som pojkar, ska kunna fullfölja en grundskoleutbildning till 2015. Än en gång är de regionala skillnaderna stora och än en gång är det i Afrika söder om Sahara som det går trögast. Dessutom är det, föga överraskande, färre flickor än pojkar som får grundutbildning.

Men trots alla utmaningar så har alltså mycket uppnåtts i många regioner och även om siffrorna för barnen i södra Afrika är lägst av alla regioner så har också andelen av dessa barn inskrivna i grundskolan ökat med hela 18 procent – från 58 till 76 procent mellan 1999 och 2008. Nästa problem är att få barnen att stanna kvar i skolan tills grundutbildningen är färdig. Idag hoppar 30 procent av barnen i södra Afrika av skolan innan de nått sista året.

Kunskap är makt, att ge fler barn, både flickor och pojkar, möjligheten och rätten att gå i skolan och fullfölja sin skolgång är därför viktigt både i arbetet för att minska fattigdomen och öka jämställdheten, men också en viktig del i arbetet för att fler människor ska kunna få leva i demokratier där deras mänskliga rättigheter respekteras. Därför är målet om att alla barn ska få gå i skola 2015 en av de viktigaste utmaningarna för utvecklingsarbetet. Vänsterpartiet vill att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på hur svenskt utvecklingsarbete i större utsträckning ska bidra till att fler barn får rätt till utbildning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.3 Mål 3: Jämställdheten ska öka och kvinnors ställning stärkas

Vi lever inte i en jämställd värld. Maktordningen mellan män och kvinnor präglar politiken och samhällslivet världen över. Könsmaktsstrukturerna kränker kvinnors rätt till ett fritt och självständigt liv på de flesta områden. Det handlar om rätten till utbildning, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, medicinering och sjukvård, rätten att själv välja sin partner etc. Men också tillgången till resurser, såsom jord, utbildning och ny teknik, är orättvist fördelad.

Kvinnors underordning är en fråga om mänskliga rättigheter och demokrati, men också en fråga om utveckling. Alla seriösa bedömare är överens om att så länge kvinnor utestängs från de politiska arenorna, har sämre möjligheter till utbildning och förvägras rätten att bestämma över sina egna kroppar kommer ekonomisk utveckling och millenniemålen inte att uppnås. Flera av millenniemålen har därför också tydliga jämställdhetsperspektiv.

Trots detta kan man generellt säga att det går trögt för jämställdheten och för stärkandet av kvinnors ställning i världen. Det går trögt för millenniemål 3. En del framsteg har förvisso gjorts men det går alldeles för sakta och det som hänt är långt ifrån tillräckligt.

Vad gäller delmålet att avskaffa könsdiskriminering i grund- och gymnasieskolan, helst till 2005 och i all utbildning senast 2015, närmar sig utvecklingsländerna som helhet målet. År 2008 gick det 96 flickor på varje 100-tal pojkar som skrevs in i grundskolan och 95 flickor på varje 100-tal pojkar inskrivna i gymnasieskolan. År 1999 var förhållandet 91:100 och 88:100 för respektive nivåer.

Trots detta är jämställdhet i grundskole- och gymnasieutbildningen fortfarande utom räckhåll i många utvecklingsländer. För många flickor från fattiga familjer förblir utbildning en ouppnåelig dröm.

Andelen kvinnor i världens parlament har långsamt ökat från 11 procent 1995 till 19 procent 2009. Den lilla politiska makt som kvinnor lyckats tillkämpa sig under dessa år beror till stor del på kvotering och annan typ av positiv särbehandling. Under 2009 nådde den genomsnittliga andelen kvinnor invalda i nationella parlament 27 procent i länder som tillämpade sådana åtgärder. I länder som inte gjorde det fick kvinnor bara 14 procent av platserna i parlamenten.

Med tanke på att det fortfarande går fyra män på varje kvinna i parlamenten kommer insatser att krävas på alla fronter om målet om 30 procent kvinnor ska uppnås.

Den svenska utvecklingspolitiken utgår från två perspektiv: fattigdomsbekämpning och ett rättighetsperspektiv. För att framgång på dessa områden ska vara möjlig krävs att ett tydligt könsperspektiv inkluderas. Vänsterpartiet anser därför att den svenska globala utvecklingspolitiken måste utveckla ett tredje mål som omfattar ett könsmaktsperspektiv. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Inom FN-systemet arbetar FN:s utvecklingsfond för kvinnor, Unifem, för kvinnors mänskliga rättigheter, politiska deltagande och för att främja jämlikhet genom att ställa upp med expertis. Man har en central roll för arbetet med att uppfylla bl.a. millenniemål 3 eftersom man är det enda FN-organ som har en operationell roll när det kommer till kvinnors rättigheter. Vänsterpartiet anser att regeringen bör ha som ambition att under kommande mandatperiod väsentligt höja stödet till Unifem. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.3.1 Stärk kvinnorörelserna i syd

Kvinnor blir kontrollerade på många olika sätt. Världshälsoorganisationen (WHO) beräknar t.ex. att tre miljoner flickor omskärs varje år. Dessa flickor får i resten av sina liv brottas med mer eller mindre allvarliga fysiska och psykiska problem som en direkt påföljd av den tortyr de blivit utsatta för. Över 100 miljoner kvinnor i världen beräknas vara könsstympade.

Vidare lider flickor i fattiga länder oftare av undernäring som ger bestående men, eftersom pojkar prioriteras när maten ska fördelas.

Idag finns det även en diskriminering av flickor innan de ens är födda. Tidigare handlade det om mord på flickspädbarn, nu handlar det om modern ultraljudsteknik. I världen totalt sett beräknas runt 100 miljoner flickor och kvinnor "saknas" p.g.a. ökade möjligheter att ta bort flickfoster.

Fel! Okänt namn på

En annan viktig fråga är barnäktenskap. Enligt en rapport från Unicef är ungefär hälften av alla flickor i världen gifta redan när de är 18 år. Anledningen är nästan alltid fattigdom, tradition och socialt tryck. Vanligast är barnäktenskap i Sydasiens och i Afrika söder om Sahara. Men traditionen finns även i Mellanöstern, Nordafrika och andra delar av Asien. I Östeuropa och Latinamerika är det vanligt att flickor mellan 16 och 18 år ingår äktenskap.

Runt 82 miljoner flickor i utvecklingsländerna, som idag är mellan 10 och 17 år, kommer att vara gifta innan de fyllt 18 år. Det betyder att 28 000 flickor under 18 år gifter sig varje dag. Bortsett från det mest grundläggande, att ett barn ska ha rätt att vara ett barn, har dessa äktenskap en skadlig inverkan på flickors rätt till utbildning och deras möjligheter att förverkliga sig själva.

Barnäktenskap är förbjudna i de flesta länder, men lagarna efterlevs alltså inte alltid. Ett stort problem är att regeringar i de länder där lagarna inte åtföljs alltför ofta är motvilliga att ta itu med problemet. Resultatet blir en legaliserad pedofili, något som Sverige aldrig får acceptera eller hålla tyst om (se även avsnitt 5.4.1 Barnäktenskap).

Diskriminering p.g.a. kön är oförsvarbart. När små flickor drabbas är det än värre. Om inte internationella lagar som skyddar dessa flickors rättigheter tvingas fram och genomförs av en internationell gemenskap, kommer millenniemålen att förbli ouppnåeliga. Sverige måste också våga vara en tydlig röst och vägra acceptera våld mot kvinnor och andra former av övergrepp. Det finns inga godtagbara ursäkter för detta, var sig det handlar om religion, sedvänjor eller andra reaktionära kvinnofientliga värderingar. Sveriges utvecklingsarbete måste alltid styras av kampen för kvinnors rättigheter. Sverige anses i de flesta mätningar som görs vara ett av de mest jämställda länderna i världen, vi ligger även i den absoluta toppen då det gäller låg förekomst av mödra- och barnadödlighet. Vänsterpartiet menar att Sverige har en kompetens på detta område som vi tydligare bör utnyttja i vårt utvecklingsarbete.

Även i de mest reaktionära länderna finns det en viktig lokal kvinnokampsrörelse som organiserar sig för att förbättra kvinnors position i samhället. Dessa grupper kämpar ofta under ytterst svåra omständigheter. Det gäller såväl rätten till laglig och säker abort, minskad mödradödlighet och rätt till utbildning som en kamp mot mäns våld mot kvinnor. Vänsterpartiet vill att kvinnorörelsens roll ska lyftas fram i arbetet med att stödja folkrörelser i syd och i arbetet med att stärka utbytet mellan folkrörelser och frivilligorganisationer i syd och nord. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.3.2 En handelspolitik för jämställdhet

Män och kvinnor påverkas på olika sätt av handelsregler och när dessa förändras, eftersom roller och ansvar i ekonomin generellt ser olika ut för män och kvinnor. Det finns flera exempel på att handelsliberaliseringar har betydligt mer negativa effekter för företag ägda av kvinnor än företag ägda av män, p.g.a. att de kvinnliga företagen ofta har sämre tillgångar till kapital och krediter. Därigenom kan även handelspolitiken hota genomförandet av mål 3

om ökad jämställdhet mellan män och kvinnor. Trots detta beskrivs ofta handelspolitik som om den vore könsneutral.

Sverige bör vara ett föregångsland med målet att påverka förhandlingar och nya handelsavtal internationellt så att dessa inkluderar en analys av hur avtalen påverkar kvinnor och de millenniemål som berör kvinnors situation. Vänsterpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet lyft fram behovet av att Sverige ska verka för att alla förhandlingar om nya handelsavtal ska föregås av en jämställdhetsanalys om hur handelsavtalen förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.4 Mål 4: Barnadödligheten ska minska med två tredjedelar till 2015

När FN:s millennietoppmöte hölls i New York den 20–22 september i år diskuterade världens stats- och regeringschefer hur de åtta millenniemålen ska nås. Man kom fram till att kvinnors och barns hälsa är avgörande för att klara målen.

Under mötet presenterade Ban Ki-Moon en satsning på 40 miljarder dollar för att förbättra barns och mödrars hälsa i fattiga länder de kommande åren. Med detta hoppas världen kunna rädda livet på miljontals kvinnor och barn och därmed förbättra möjligheterna att nå flera av millenniemålen.

När det gäller målet om minskad barnadödligheten har vissa framsteg gjorts. Sedan 1990 har dödligheten bland barn under 5 år i utvecklingsländerna minskat med 28 procent. Globalt sett är detta en minskning från 12,5 miljoner 1990 till 8,8 miljoner 2008. Det betyder att det 2008 dog 10 000 färre barn varje dag än det gjorde 1990. Det betyder också att vi fortfarande, år 2010, tillåter att 25 000 barn dör varje dag. Oftast i onödan, av orsaker som kan behandlas genom jämförelsevis enkla insatser såsom förbättrad hälsovård, vätskeersättning, insektsbehandlade myggnät och vaccinationer. Tillsammans ansvarade de fyra sjukdomarna malaria, lunginflammation, aids och diarré för hela 43 procent av alla dödsfall på barn under 5 år 2008. Hälften av den totala andelen dödsfall kan relateras direkt till undernäring, brist på rent vatten och dåliga sanitära förhållanden. Så mycket som en femtedel av alla dödsfall bland barn under fem år som rapporteras årligen orsakas av allvarliga diarréer, detta trots världsomspännande försök att minska dödligheten av diarréer. Ca 5 000 barn under 5 år dör varje dag av diarré. Det är 4 gånger fler än de som dör av hiv/aids.

Vänsterpartiet vill därför att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på hur svenskt utvecklingsarbete tydligare kan kopplas till arbetet med att minska barnadödligheten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn nå

5.4.1 Barnäktenskap

Enligt Unicef är hälften av världens flickor gifta vid 18 års ålder. Detta trots att barnäktenskap är förbjudna i de flesta länder. Lagarna efterlevs inte och regeringarna i flera länder där lagarna inte åtföljs tycks inte intresserade av att ta itu med problemet. Sverige får aldrig acceptera eller hålla tyst om dessa grova övergrepp mot världens flickor (se även avsnitt 5.3.1 Stärk kvinnorörelserna i syd).

En av många tragiska följder av dessa barnäktenskap är att omkring 14 miljoner flickor mellan 15 och 19 år barn varje år tvingas föda barn. Det betyder att 40 000 tonårsflickor föder barn varje dag. Varje år dör 70 000 tonårsflickor på grund av komplikationer i samband med graviditeten eller förlossningen. Enligt Unicef är det fem gånger vanligare att flickor som föder barn när de är 15 år eller yngre dör under förlossningen eller i samband med graviditeten än kvinnor som föder barn i tjugooårsåldern. Sverige måste i alla internationella forum tydligt verka för att internationella och nationella lagar om barnäktenskap efterlevs.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare måste Sverige alltid i alla relevanta sammanhang våga kritisera de länder som inte efterlever förbudet mot barnäktenskap. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.5 Mål 5: Mödradödligheten ska minska med tre fjärdedelar till 2015

Millenniemål 5 syftar till att minska mödradödligheten och är det mål som idag har minst utsikter att uppfyllas eftersom kvinnors hälsa och rättigheter inte har prioriteras i utvecklingssamarbetet. Om målet ska ha en möjlighet att uppnås måste t.ex. de osäkra aborterna uppmärksammas och åtgärdas. Kvinnors hälsa och rättigheter måste få högre prioritet, både politiskt och ekonomiskt, och mer resurser måste läggas på att stärka organisationer som arbetar med kvinnors rättigheter.

Mödrhälsan är ett av de områden där klyftan mellan rika och fattiga är mest iögonfallande. Medan medicinsk personal assisterar vid nästan alla förlossningar i industriländerna får mindre än hälften av kvinnorna i utvecklingsländerna professionell hjälp när de ska föda. Allra farligast är det för en kvinna att föda barn i Sydostasien och i Afrika söder om Sahara. Nästan hälften av alla dödsfall i samband med barnafödande beror på blödningar eller högt blodtryck. Ytterligare en stor del orsakas av osäkra aborter.

Gemensamt för de flesta dödsfall i samband med graviditet eller barnafödande är att i princip alla skulle ha kunnat förebyggas med rätt utrustning och utbildad personal. Lösningarna för att nå minskad mödradödlighet är både förhållandevis enkla och billiga. Enligt Världsbanken kan antalet kvinnor som dör i samband graviditet och förlossning minska med över 70 procent genom utbyggd mödravård och om världens kvinnor fick tillgång till akut förlossningsvård. Bara tillgång till preventivmedel kan minska mödradödligheten

med så mycket som 25–35 procent. Trots detta har framstegen helt avtagit när det gäller delmålet om ökad användning av preventivmedel. Lägst är användningen av preventivmedel bland de fattigaste kvinnorna och de utan utbildning.

Trots att nästan all mödradödlighet alltså skulle ha gått att förhindra med rätt vård dog 360 000 kvinnor år 2008 under graviditet eller förlossning. Av dessa bor 99 procent i utvecklingsländer. Ytterligare 10 till 15 miljoner kvinnor lider av svåra eller långvariga sjukdomar alternativt funktionshinder orsakade av komplikationer under graviditet eller förlossning. Siffrorna förblir alltså oacceptabelt höga.

5.5.1 Rätten till abort – rätten till den egna kroppen

Den höga dödligheten bland blivande mödrar har länge funnits med på den internationella agendan. Trots detta har alltså inga större framsteg gjorts, framför allt inte i de värst drabbade regionerna. Varje år dör fortfarande över 70 000 kvinnor runt om i världen varje år på grund av osäkra aborter, den övervägande majoriteten i fattiga delar av världen. Enligt WHO genomförs nästan 20 miljoner osäkra aborter årligen, vilket motsvarar 48 procent av samtliga aborter. Hela 15 procent av samtliga fall av mödradödlighet i världen beror på osäkert utförda aborter.

Trots detta lever, enligt Socialstyrelsens årliga rapport från 2010 (Aborter 2009), uppskattningsvis 37 procent av världens kvinnor fortfarande i länder där abort är helt förbjuden eller får utföras bara på sträng medicinsk indikation eller efter våldtäkt. Runt 23 procent av världens kvinnor lever i länder där abort får utföras även på socialmedicinsk eller social indikation och bara ungefär 40 procent av kvinnorna i världen lever i länder med fri abort. Olikheter i lagstiftning, sjukvårdsrutiner och rutiner för rapportering och registrering av aborter gör det svårt att göra direkta jämförelser mellan länder vad gäller abortstatistik, men detta är vad Sveriges officiella statistik rapporterar.

Säkert eller ej, lagligt eller ej, kvinnor kommer alltid att välja att genomföra aborter, oavsett de sociala eller ekonomiska risker en abort kan medföra och oavsett om risken för det egna livet är hög.

Rätten till abort, till sin egen kropp, till sin egen sexualitet är grundläggande mänskliga rättigheter och en av de absolut viktigaste rättvisefrågorna men också en förutsättning för att mål 5 om minskad mödradödlighet ska nås. Trots detta lever nästan en fjärdedel av jordens kvinnor i länder där abort är förbjudet, eller tillåtet bara för att rädda deras liv. Rika kvinnor över hela jorden har dock alltid möjlighet att göra säkra aborter. Än en gång är det de fattigaste och mest marginaliserade kvinnorna som offras. Att säkerställa även dessa kvinnors rätt att fritt bestämma tidpunkten för och avståndet mellan sina graviditeter kräver en målinriktad politik och adekvat finansiering för olika insatser. Sverige är ett föregångsland vad gäller individens rätt att bestämma över sin egen kropp och bör också prioritera kampen för fri abort i resten av världen. Få andra länder har de komparativa fördelar Sverige har för att driva abortfrågan, i form av kunskap och erfarenheter samt en positiv hemmaopinion. Sverige bör använda dessa fördelar och profilera utrikes- och biståndspo-

Fel! Okänt namn på

litiken kring kvinnans rätt att välja att göra en abort. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter måste förbli en av toppprioriteterna i svenskt utvecklings-samarbete. Vänsterpartiet har under många år drivit att 10 procent av biståndsbudgeten ska öronmärkas för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Vänsterpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet slagit fast att Sverige bör öka andelen bi- och multilateralt bistånd till SRHR-relaterad verksamhet med en inriktning mot 10 procent. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I oktober 2010 valde Europarådet att på ett skrämmande sätt försvaga kvinnors rätt till sin egen kropp ytterligare. Europarådet beslutade då om en resolution som innebär att anställda inom vården ska kunna välja att inte utföra aborter. Även hela sjukhus ska kunna neka att utföra abortverksamhet.

Vänsterpartiet är milt sagt starkt kritiskt till att den svenska regeringen gör så lite för att motarbeta de konservativa vindar som nu blåser genom Europa. Vi värnar dagens svenska abortlagstiftning och ser med fasa hur aborträtten i många europeiska länder är starkt begränsad. Europarådets resolution är ett stort bakslag för europeiska kvinnor. Sverige måste nu aktivt arbeta för att upphäva resolutionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare anser vi att Sverige bör stödja arbetet för att få till stånd lagstiftning och efterlevnad av lagstiftning för säkra och lagliga aborter i fler länder. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet välkomnar regeringens satsning på FN:s nya jämställdhetsorganisation, UN Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women, med syfte att bland annat bidra till att minska mödradödligheten. Även FN:s befolkningsfond UNFPA spelar en central roll i arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och för att mål 5 ska uppfyllas. Regeringen har meddelat att det svenska stödet till UNFPA ökar jämfört med 2010. Detta är bra, anser Vänsterpartiet, men vi menar att regeringen bör ha som ambition att under kommande mandatperiod höja stödet till UNFPA. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.6 Mål 6: Spridningen av hiv/aids, tbc, malaria och andra sjukdomar ska hejdas till 2015

Efter hiv är tuberkulos fortfarande den näst vanligaste dödsorsaken i världen. Några större framsteg för att minska spridningen har dessvärre inte gjorts de senaste åren. Då det gäller spridningen av hiv verkar den dock ha stabiliserats i de flesta regioner och fler smittade personer överlever längre. Bara mellan 2003 och 2008 ökade antalet personer som fick bromsmediciner tiofalt – från 400 000 till 4 miljoner. Den övervägande majoriteten av de människor som levde med hiv 2008 fanns i Afrika söder om Sahara.

5.6.1 Avtal kring läkemedel etc

Idag finns det över 40 miljoner hivsmittade människor i världen. Av de 4 miljoner i utvecklingsländerna som numera får bromsmediciner skulle majoriteten ha varit dödsdömda utan behandling. Nu kan de leva vidare, försörja sin familj och få se sina barn växa upp. Detta har gjorts möjligt därför att kvalitativt bra och helt lagliga så kallade generiska kopior av effektiva läkemedel har producerats till en bråkdel av vad medicinerna ursprungligen kostade. På mindre än 10 år har nämligen läkemedelskostnaden för att behandla en person i ett helt år sjunkit från 10 000 till mindre än 100 dollar.

De allra flesta av dessa mediciner produceras i Indien där det finns såväl kompetenta läkemedelsföretag som en lagstiftning som fram till år 2005 möjliggjorde detta. Efter Indiens medlemskap i WTO har dock läkemedelstillverkningen försvårats. Men fortfarande är så mycket som 80 procent av all hivmedicin som används i det internationella biståndet generiska kopior producerade i Indien.

Utöver Indiens medlemskap i WTO så hotas de fattigas möjlighet att få tillgång till billig medicin även av andra avtal som rör upphovsrätt och varumärken. I Acta-avtalet (Anti-Counterfeiting Trade Agreement), som är under förhandling, och där EU är pådrivande, hotas import och produktion av helt lagliga generika genom att dessa kan stoppas i transit från Indien till exempelvis ett land i Afrika via EU med hänvisning till misstanke om patentintrång.

Förhandlingar om ett bilateralt frihandelsavtal mellan EU och Indien pågår i skrivande stund och EU driver i dessa på för att ett avtal ska innehålla åtaganden som går längre än internationellt överenskomna regler. Några saker som diskuteras är förlängd patenttid (utöver 20 år) och krav på generikaproducenter att göra om utprovning av redan konstaterat effektiva läkemedel. Detta är inte bara oetiskt utan fördröjer och fördyrar dessutom tillgängligheten.

Båda ovannämnda avtal hotar att helt strypa fattiga länders tillgång till läkemedel för en rimlig kostnad.

Vänsterpartiet anser därför att den svenska regeringen måste agera för att EU ska dra tillbaka alla sådana krav på Indien som ytterligare försvårar produktion, marknadsföring och tillgång till kvalitetssäkrade generikaläkemedel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare anser Vänsterpartiet att en revidering av TRIPS-avtalet (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) är nödvändig. En svensk regering bör verka för att problemet kring begränsningen med den s.k. tvångslicensieringen får en lösning som innebär att även de fattigaste utvecklingsländerna kan säkerställa en god tillgång till läkemedel, fattiga länder måste få rätt att både producera, köpa och sälja mediciner som räddar liv. Tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet har Vänsterpartiet krävt att Sverige måste verka för en översyn av TRIPS-avtalet så att det inte missgynnar de fattiga länderna bland annat vad gäller tillgång till läkemedel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Sverige bör också öka sina insatser för att föra över kunskap och teknologi för uppbyggnaden av en starkare inhemska produktion av mediciner, vacciner och diagnostiska verktyg i utvecklingsländer. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En sådan kunskapsöverföring bör kompletteras med att vi utreder förutsättningarna att erbjuda licenser åt svensk läkemedelsindustri för att tillverka generiska läkemedel avsedda för export till länder som saknar egen tillverkningskapacitet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Slutligen bör Sverige i alla sammanhang verka för att nuvarande internationella regelverk och kommande revideringar av immateriella rättigheter av läkemedel säkerställer möjligheten för människor i fattiga länder att få tillgång till billiga livsnödvändiga läkemedel. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.6.2 Flickors utsatta roll

När det gäller kunskapen om hiv bland unga så är den fortfarande oacceptabelt låg i de flesta länder. Mindre än en tredjedel av unga män och mindre än en femtedel av unga kvinnor i utvecklingsländer har grundläggande kunskaper om hiv. De lägsta nivåerna (8 procent) står att finna bland unga kvinnor i norra Afrika. Gapet mellan kunskap om hiv och förebyggande åtgärder är gigantiskt.

Kulturella sedvänjor men även traditioner såsom barnäktenskap sätter flickor i riskzonen för hivsmitta. Undersökningar har visat att flickor som hade sin sexuella debut före 15 års ålder löper större risk att vara hivpositiv. Tyst social acceptans av våld mot kvinnor och flickor är ett annat problem. I en undersökning gjord i fyra afrikanska länder rapporterade nästan en av fyra unga kvinnor att deras första erfarenhet av samlag tvingades fram. Även detta ökar bevisligen risken att få hiv. Faktum är att allt fler belägg länkar könsrelaterat våld med spridningen av hiv. Det pekar inte minst på den stora vikten av social förändring, så att våld mot kvinnor och flickor i alla former behandlas med nolltolerans. Det faktum att flickor har mindre kontroll över sitt sexualliv har bl.a. resulterat i att två tredjedelar av alla som drabbas av hiv i Afrika söder om Sahara är flickor. Sammantaget kan man konstatera att om millenniemål 6, om att stoppa spridningen av hiv/aids, ska kunna nås så måste arbetet inkludera ett tydligt jämställdhetsperspektiv. Även i detta fall har Unifem bedrivit ett viktigt arbete (se även avsnitt 5.3).

En annan utsatt grupp är män som har sex med män. I alltför stora delar av världen har denna grupp ignorerats och inte inkluderats i samhällets insatser mot hiv/aids. Ett framgångsrikt arbete för att förhindra spridning av hiv/aids måste inkludera strategier hur man möter och arbetar med män som har sex med män.

Avgörande i arbetet med hiv/aids är även att bekämpa den stigmatisering och diskriminering som många hivpositiva möter. Denna stigmatisering kan handla om samhällets attityder, men också om lagstiftning. Tyvärr ser vi att Sverige i detta sammanhang är ett av de länder som diskriminerar hivpositiva genom den nuvarande smittskyddslagstiftningens informationsplikt.

5.7 Mål 7: En miljömässigt hållbar utveckling ska säkerställas till 2015

5.7.1 Klimatförändringarna

Klimatförändringarna är ett stort och växande hot inte minst mot utvecklingsländer och ett enormt hinder för fattigdomsbekämpning. Klimatförändringarna hotar alla målens genomförande. Det sjunde målet omfattar därför miljö- och klimatfrågor. Till år 2015 ska principerna om hållbar utveckling ha integrerats i länders politik och trenden med minskande naturresurser vänts.

Enligt FN:s klimatpanel är det redan fattiga länder i syd som kommer att drabbas värst när effekterna av klimatpåverkan blir allt tydligare. I Afrika riskerar t.ex. produktionen av livsmedel att halveras fram till 2020. När den odlingsbara marken och sötvattensresurserna minskar kommer detta att skapa flyktingströmmar och ökad konkurrens, vilket i sin tur ökar riskerna för konflikter. Om inte nord tar sitt ansvar kommer konsekvenserna för syd att bli enorma.

Som ett rikt land har vi både ett ansvar att stödja utvecklingsländerna i att utveckla förnybar energi och att bidra med resurser för anpassning till de konsekvenser av klimatförändringarna som vi vet kommer att ske. Biståndet till fattiga länder måste därför klimatsäkras. De rödgröna partierna har lämnat tydliga besked på detta område, för oss är det otänkbart att finansiering av klimatåtgärder i fattiga länder går ut över fattigdomsbekämpning.

Biståndet behövs mer än någonsin för att bekämpa fattigdom och skapa positiv utveckling i en värld som drabbas allt hårdare av ett förändrat klimat. Detta är ett avgörande ställningstagande för att skapa förtroende från de fattiga länderna i klimatförhandlingarna. Sverige behöver därför verka internationellt för att få till stånd nya medel och finansieringsformer för internationella klimatåtgärder. Resurser kan exempelvis komma från en global handel med utsläppsrätter och/eller internationella avgifter på utsläpp från flyg och sjöfart. Vi vill att Sverige verkar för att sådana lösningar kommer till stånd. För att stärka finansieringen av klimatåtgärder har de tre rödgröna partierna som reformambition att 2012 avsätta 250 miljoner kronor för detta ändamål.

5.7.2 Vatten och sanitet

Ett av delmålen under millenniemål 7 är att halvera antalet människor som saknar tillgång till vatten och sanitet.

När det gäller delmålet att halvera andelen människor som saknar tillgång till rent dricksvatten så kommer troligen målet att nås eller till och med överträffas. År 2015 kommer uppskattningsvis 86 procent av befolkningen i utvecklingsländerna att ha tillgång till dricksvatten. Fyra regioner – Nordafrika, Latinamerika och Karibien, Ostasien och Sydostasien – har redan nått målet. Precis som för de övriga målen är det även denna gång framför allt Afrika söder om Sahara som halkar efter.

Delmålet att halvera antalet personer utan tillgång till grundläggande sanitet, dvs. någon form av toalett och möjligheter att tvätta händerna, kommer

Fel! Okänt namn på

med nuvarande takt inte att uppnås. Om man hade lyckats ta itu med denna ojämlikhet skulle det ha haft stor inverkan på flera av millenniemålen.

År 2008 var det uppskattningsvis 2,6 miljarder människor som saknade sådan grundläggande sanitet, eller 48 procent av befolkningen i utvecklingsländerna. Om trenden håller i sig kommer siffran öka till 2,7 miljarder till år 2015. Utöver södra Afrika är det Sydasien som har störst problem. I dessa båda regioner saknar mellan 65 och 70 procent av befolkningen dessa basala nödvändigheter. Skillnaderna mellan stad och landsbygd är dock fortfarande stora.

5.7.3 Växande städer – växande slum

Ett annat delmål under millenniemål 7 är att till år 2020 förbättra förhållandena för minst 100 miljoner människor som bor i städernas slum. Framstegen som har gjorts är inte tillräckliga för att uppväga tillväxten av nya slumbostäder. I absoluta tal ökar antalet människor som bor i slum i utvecklingsländerna och kommer att fortsätta öka under den närmaste framtiden.

I många länder har befolkningstillväxten på landsbygden helt avstannat medan städerna växer med en svindlande hastighet. Majoriteten av tillväxten sker i utvecklingsländerna. Uppskattningsvis kommer hela 95 procent av befolkningsökningen i utvecklingsländer de närmaste 30 åren att ske just i urbana områden.

Antalet människor som bor i slum har redan idag passerat 1 miljard och beräknas år 2020 uppgå till 1,4 miljarder. Hälften av alla människor i städer och de s.k. megastäderna (med fler än 10 miljoner invånare) blir allt fler. Om några år förväntas det finnas 20 megastäder, de flesta i utvecklingsländerna.

Denna stora och exceptionellt snabba omfördelning av befolkningen från landsbygd till städer sker framför allt i Afrika, Asien och Latinamerika och innebär självklart en stor omställning för de respektive länderna, vilket ger effekter på bl.a. miljön, ekonomin och den sociala välfärden.

Men växande städer behöver inte nödvändigtvis vara negativt. Det finns nämligen ett tydligt samband mellan hög urbaniseringsgrad och god ekonomi. Om urbaniseringens potential tillvaratas kan den innebära förbättrade möjligheter både för städer och för landsbygd. Myten som säger att städerna parasiterar på landsbygden är helt enkelt bara just en myt. I själva verket finns det ett samband mellan hög urbaniseringsgrad och hög ekonomisk tillväxt. Problemen uppstår när städerna växer så snabbt att infrastrukturen inte hinner med att tillgodose de nyinflyttade med nödvändigheter som vatten, sanitet, transporter etc.

I biståndssammanhang är det viktigaste att vara medveten om att fattigdomen i städerna ser annorlunda ut än den på landsbygden. En avgörande skillnad är att en fattig stadsbo är helt beroende av pengar för sin överlevnad. Andra utmärkande drag för urban fattigdom är dyra och långa resor samt större otrygghet. Med så uppenbara skillnader kan man omöjligen tillämpa samma strategier för biståndsinsatserna i staden som på landsbygden.

I en del länder har betydande offentliga satsningar på slumområden lett till förbättrade levnadsvillkor och förhindrat att nya slumområden växt fram. I

flera andra länder är ansvaret för förhållandena i städerna splittrat på lokala, regionala och centrala myndigheter, med helt olika lösningar för fattigdomsminskning, utbildning, hälsovård etc.

Fortfarande är det få stora biståndsgivare som uppmärksammar denna problematik och Sverige är, genom Sida, i sammanhanget en föregångare inom området. Avgörande för att en hållbar utveckling, med en i första hand minskning av antalet sluminvånare i världen med 100 miljoner, ska kunna komma att nås är införandet av integrerade strategier för minskad fattigdom. Förbättring och förebyggande av slumområden måste införlivas i nationella utvecklingsplaner och i biståndsstrategier. Sverige bör i alla landstrategier inkludera strategier för fattigdomsbekämpning för såväl landbygd som urbana områden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.8 Mål 8: Globalt samarbete genom ökat bistånd, rättvisa handelsregler och lättade skuldbördor i utvecklingsländerna

5.8.1 Uppfyll löftena – öka biståndet

En viktig orsak till att svälten i världen fortsätter att öka är att det åttonde millenniemålet, som gäller den rika världens åtaganden, tycks vara utom räckhåll. Framst handlar det om att världens givarländer inte har ökat biståndet till utlovade nivåer. Den rika världen måste alltså se till att man når upp till de nivåer som man redan förbundit sig till.

Det var inför FN:s världstoppmöte 2005 som 15 EU-medlemmar lovade att öka sitt statliga bistånd till 0,7 procent av BNI före 2010, allt i enlighet med millenniemål 8. Under G 8-gruppens toppmöte 2005 lovade dess medlemmar även en fördubbling av sitt bistånd till Afrika före 2015. Löftena är i dagsläget långt ifrån uppfyllda. I själva verket råder ett underskott på 29 miljarder USD, jämfört med gjorda utfästelser. Förutom Sverige når idag fortfarande bara fyra länder upp till FN:s mål för statligt bistånd, 0,7 procent av BNI.

De EU-länder som är medlemmar i OECD:s biståndskommitté Dac kom år 2005 överens om att kollektivt uppnå en biståndsnivå motsvarande 0,56 procent av EU:s sammanlagda BNI, med en miniminivå om 0,51 procent för det enskilda landet. Men inte heller dessa mål har hållits. Frankrike bidrar med 0,45 procent av BNI, Tyskland med 0,4 och Grekland och Italien med 0,2 procent av sina BNI. För att nämna några av de andra länderna.

Mellan 2000 och 2005 ökade världens officiella utvecklingsbistånd (Official development assistance, ODA) från 0,22 procent av BNI till 0,3 procent, vilket främst berodde på stora skuldavskrivningar till framför allt Irak och Nigeria samt humanitärt bistånd efter tsunamin. För nästan 60 procent av världens fattigaste länder antingen minskade biståndet eller låg det på ungefär samma nivå mellan 2001 och 2005 (UNDP). Under 2009 uppgick nettoutbetalningar av utvecklingsbiståndet till 119,6 miljarder USD, eller 0,31 procent av de utvecklade ländernas BNI. Summan kan exempelvis jämföras med de

Fel! Okänt namn på

144 miljarder USD som enligt Wall Street Journal kommer att betalas ut i bonusar på Wall Street i år.

Enligt OECD är det högst tveksamt om de länder som tog på sig att fördubbla biståndet till Afrika samt höja biståndet till 0,7 procent av BNI kommer att infria sina löften till utsatt tid. Om detta ska ske måste stora ökningar göras i reda pengar. Det räcker inte att några enstaka länder ökar sina insatser.

Vänsterpartiet anser att det är Sveriges skyldighet att trycka på de rika länder som inte lever upp till de gemensamt satta målsättningarna. Inte minst gäller detta för länderna inom EU. Sverige bör inom EU och andra internationella forum aktivt verka för att de mål som satts upp för det internationella biståndet inom ramen för millenniemålets uppfyllande blir verklighet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.8.2 Bistånd och avskrivningar

En annan viktig orsak till att mål 8 tycks utom räckhåll är att den rika världen, inklusive Sveriges regering, fortsätter att årligen göra oskäligen avskrivningar på det faktiska biståndet. Det innebär att pengar som borde ha kommit världens fattiga till godo inte gör det. För Sveriges del handlade det i år om avskrivningar på så mycket som 4,7 miljarder kronor. På pappret uppfyller Sverige i dag enprocentsmålet men i själva verket går alltså en stor del av pengarna till skuldavskrivningar, internt flyktingmottagande och annat istället för till fattigdomsbekämpning.

Ett huvudsakligt problem är att Dac, samordnare av de internationella biståndsgivarnas rapportering, tillåter denna typ av avskrivningar, något som den svenska regeringens företrädare gärna och ofta låter påminna om. Vänsterpartiet anser dock att Sverige ska ta kampen mot fattigdom på allvar och se till att biståndspengar går till rätt ändamål. Om man trixar med redovisningarna är det i slutändan ändå bara de fattiga som drabbas.

Vänsterpartiet anser att dåliga bestämmelser bör ändras på. Vi har därför vid flera tillfällen motionerat om att Sverige ska arbeta för att stärka skrivningar i Dacs regelverk som tillåter att biståndspengar kan användas för skuldavskrivningar och flyktingmottagande.

Tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet har vi sagt att Sverige måste verka för att Dacs regelverk blir så klart och tydligt att ett överutnyttjande omöjliggörs. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.8.3 Rättvis handel

Se även avsnitt 5.3.2 En handelspolitik för jämställdhet.

För fattigdomsbekämpning är en rättvis handel viktigare än bistånd. Idag existerar dock varken fri eller rättvis handel. När de rika länderna har utformat regler för internationell handel har de sett till att skydda och prioritera sina egna och storföretagens ekonomiska intressen. Om internationell handel ska kunna ske på rättvisa villkor måste man erkänna att olika parter är olika starka och man måste ge de svagare parterna fördelar. Utvecklingsländer måste helt enkelt få större utrymme att själva utforma sin handelspolitik och

själva avgöra när och i vilken grad deras marknader ska öppnas upp mot transnationella bolag.

Vänsterpartiet anser att Sverige måste driva på reformeringsarbetet inom EU och Världshandelsorganisationen (WTO) så att fattiga länder får större möjligheter att utforma en handelspolitik som stödjer landets egen utvecklingsstrategi. Handelspolitiken får inte motverka uppfyllandet av millenniemålen, varför det är av avgörande betydelse att handelsavtal beaktar hur väl de når FN:s mål om halverad fattigdom till år 2015.

Vänsterpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet sagt att Sveriges handelspolitik behöver samverka med alla andra politikområden och att handel behöver bidra till att minska klyftorna i världen och främja jämställdhet och en hållbar utveckling i linje med Sveriges politik för global utveckling. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Så länge WTO styrs av de rika länderna kommer reglerna att fortsätta gynna västs ekonomiska intressen och motverka de förändringar som krävs för att millenniemålen ska uppfyllas. Om de rika länderna på allvar vill stötta de fattiga måste en långt större välvilja visas än vad som gjorts hittills. Vänsterpartiet anser att Sverige ska verka för att WTO:s handelsavtal ersätts av handelsavtal som tar sin utgångspunkt i fattigdomsbekämpning, utveckling och jämställdhet.

Vidare vill Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet att Sverige ska verka för att EU genomför sitt löfte vad gäller att ge utvecklingsländerna tull- och kvotafritt tillträde till EU:s inre marknad och att EU:s jordbrukssubventioner fasas ut. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.8.4 Skuldavskrivningar

Ytterligare en viktig orsak till att det ser förhållandevis mörkt ut för fattigdomsbekämpningen är många fattiga länders höga skuldsättning. Flera länder tvingas spendera mer resurser på räntor och amorteringar än på utbildning, sjukvård och infrastruktur, vilket kraftigt begränsar möjligheten för dessa länder att själva göra satsningar för att nå millenniemålen.

Vänsterpartiet menar att en förutsättning för att vända denna utveckling är att genomföra omfattande skuldavskrivningar. Vi förespråkar bland annat att skulderna för världens 50 fattigaste länder skrivs av. Skuldavskrivningar handlar inte om att vara snäll mot fattiga länder. På grund av höga räntor har utvecklingsländerna i många fall betalat tillbaka sina lån flera gånger om och i många fall är skulderna dessutom att betrakta som illegitima. Vi menar därför att skuldavskrivning snarast handlar om att bryta överföringen av pengar från syd till nord.

Vänsterpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet sagt att Sverige behöver verka för ytterligare skuldavskrivningar för de fattigaste länderna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 27 oktober 2010

Hans Linde (V)

Torbjörn Björlund (V)

Siv Holma (V)

Jonas Sjöstedt (V)

Jens Holm (V)

Kent Persson (V)